

SPRAWOZDANIA

Monika Wrona
Joanna Kunert

Sprawozdanie z Ogólnopolskiego Seminarium Naukowego „Instytucjonalne i pozainstytucjonalne wsparcie osób starszych wymagających opieki”

27 stycznia 2016 roku Zakład Andragogiki i Gerontologii Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego, Oddział Łódzki Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego, oraz Stowarzyszenie Gerontologów Społecznych zorganizowały w Łodzi Ogólnopolskie Seminarium Naukowe pt. *Instytucjonalne i pozainstytucjonalne wsparcie osób starszych wymagających opieki*, podczas którego zaprezentowano wyniki projektu ELMI TOI. W seminarium wzięło udział ponad 70 osób z różnych ośrodków akademickich, w tym przedstawiciele firm, fundacji, stowarzyszeń, instytucji wsparcia seniorów oraz Urzędu Miasta Łodzi i Miejskiej Rady Seniorów.

W trakcie seminarium, na które składały się dwie sesje, dyskutowano nad teoretycznymi i praktycznymi aspektami związanymi z szeroko rozumianą opieką nad osobą starszą, która może mieć miejsce w rodzinie, nosić charakter pomocy środowiskowej, a także sprowadzać się do otrzymywania świadczeń pieniężnych z budżetu państwa. W ramach seminarium poszukiwana była odpowiedź na pytania: jak organizować pomoc dla osób starszych, w tym również osób z demencją?, oraz jakie czynniki odgrywają kluczową rolę w organizowaniu tej pomocy?

W imieniu Władz Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego oraz Zespołu realizującego projekt ELMI seminarium otworzyła prof. Elżbieta Dubas – Prodziekan ds. Nauki. Uczestnicy seminarium powitani zostali przez dra Marcina Muszyńskiego – przewodniczącego Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego – oraz dr Agnieszkę Majewską-Kafarowską – prezesa Stowarzyszenia Gerontologów Społecznych.

W ramach pierwszej sesji poprowadzonej pod przewodnictwem prof. Bogusławy Urbaniak z Uniwersytetu Łódzkiego odbyły się cztery wystąpienia.

Referat otwierający Seminarium został wygłoszony przez prof. Piotra Szukalskiego z Uniwersytetu Łódzkiego, który wskazał współczesne przemiany demograficzne rodziny i ich wpływ na potencjał opiekuńczo-pielegnacyjny nad osobami starszymi. Podniesiony

został także związek pomiędzy rodzinną a pozarodzinną opieką nad seniorami. Profesor Barbara Szatur-Jaworska z Uniwersytetu Warszawskiego w swoim wystąpieniu poddała analizie politykę senioralną w Polsce. Pani Profesor wskazała na potrzeby starzejącego się społeczeństwa, którym polityka społeczna, w tym polityka senioralna, musi stawić współcześnie czoła. Do najważniejszych potrzeb zostały zaliczone potrzeby zdrowotne, mieszkaniowe, dostępu do środków konsumpcji, uczestnictwa w życiu społecznym, edukacji, poczucia bezpieczeństwa w przypadku niesamodzielności oraz pracy. W prezentacji wyróżniony został także katalog działań prewencyjnych i adaptacyjnych wdrażanych w ramach polityki społecznej w Polsce. Następnie głos zabrała prof. Zofia Szarota z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, która starała się odpowiedzieć na pytanie: Jak polityka społeczna kształtuje przestrzeń przyjazną seniorom i czy naprawdę się to dzieje? Wyjaśnione zostały odmienne zadania polityki społecznej wynikające z odwróconej piramidy wieku. Omówiono także przykłady praktycznych działań oferowanych seniorom w poszczególnych segmentach polityki społecznej: polityce pomocy społecznej, polityce rynku pracy, polityce ochrony zdrowia, polityce kulturalno-edukacyjnej, polityce socjalizacyjnej, polityce dot. ubezpieczeń społecznych i pielęgnacyjno-opiekuńczych. Jako ostatni w pierwszej sesji wystąpił dr Artur Fabiś z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Referat dotyczył rozwoju duchowego osób starszych, a w szczególności poszukiwania celu życia/sensu istnienia, poszukiwania świętości oraz egzystencjalnego znaczenia, realizacji zasady autentycznej transcendencji siebie ku dobru i prawdzie oraz przekraczania granic i ograniczeń. Jak zauważył referent, zadaniem rozwojowym w starości jest konfrontacja z troskami egzystencjalnymi, z bliskością śmierci, tak by w konsekwencji zaakceptować swą skończoność i osiągnąć mądrość, transcendować, oczekiwać ze spokojem śmierci, by starość była satysfakcjonująca, a umieranie stało się ostatnim etapem rozwojowym w cyklu życia. Tymczasem wyniki badań wskazują, że instytucje zajmujące się wsparciem seniorów koncentrują swoją uwagę przede wszystkim na terapii zajęciowej, kontaktach społecznych, rekreacji, kulturze i rozrywce.

Po przerwie rozpoczęła się druga sesja poprowadzona pod przewodnictwem dr Małgorzaty Dziegielewskiej z Uniwersytetu Łódzkiego, w ramach której wygłoszono sześć wystąpień. Jako pierwsi głos zabrali dr Marcin Muszyński i dr Anna Gutowska z Uniwersytetu Łódzkiego, którzy przybliżyli realizowany w Zakładzie Andragogiki i Gerontologii Społecznej UŁ projekt *Enhancing labour market integration of elderly family carers through skills improving (ELMI)*. W trakcie wystąpienia zostały przedstawione założenia dotyczące integracji opiekunów rodzinnych osób starszych z rynkiem pracy, ogólne informacje o projekcie ELMI, cele i rezultaty projektu oraz poszczególne fazy jego realizacji. Ważnym punktem w wystąpieniu było przedstawienie wyników badań oraz fragmentów pilotażowego kursu dla nieformalnych opiekunów osób starszych, ze szczególnym uwzględnieniem opiekunów osób cierpiących na chorobę Alzheimera. Jako następna głos zabrała mgr Jolanta Kordacka z Łódzkiego Towarzystwa Alzheimerowskiego, która wyjaśniła istotę choroby Alzheimera, jej osiowe objawy oraz kolejne fazy rozwoju.

Następnie prelegentka przedstawiła cele i działalność Towarzystwa, które oprócz organizacji opieki w domu dziennego pobytu organizuje także szkolenie dla pracowników domów opieki społecznej, pracowników nieformalnych oraz praktyki dla studentów. Kolejny referat wygłosiła prof. Elżbieta Dubas z Uniwersytetu Łódzkiego, która przedstawiła praktyczne podejście do opieki nad chorym na chorobę Alzheimera. Omówione zostały trzy płaszczyzny relacji: Mieć, Funkcjonować i Być. W relacji typu Być człowiek najpełniej otwiera się na spotkanie z drugim człowiekiem a doświadczenie to ma charakter egzystencjalny. W dalszej części wystąpienia zreferowane zostały trzy wymiary relacji chorego z opiekunem – norma personalistyczna (podmiotowość), wymiar emocjonalny, wspólnotowość i komunikowanie się. Jako następny głos zabrał mgr Robert Chyczewski, dyrektor Radosnego Domu Seniora w Łodzi, który zaprezentował dynamiczny rozwój prywatnego sektora usług opiekuńczych w Polsce. Pod uwagę wziął między innymi takie wskaźniki jak liczba placówek oraz koszty ich funkcjonowania. Zostały także omówione wady i zalety instytucjonalnego wsparcia seniorów. Nowe kierunki działań w opiece nad seniorem związane są coraz częściej z wykorzystywanymi nowoczesnymi technologiami. Referent zwrócił uwagę również na pojawiające się na rynku usług opiekuńczych nowe podmioty, takie jak duże koncerny medyczne, które stanowią alternatywę dla istniejących już placówek państwowych i prywatnych. W kolejnym wystąpieniu wygłoszonym przez lek. med. Iwonę Sitarską z Zespołu Domowej Opieki Hospicyjnej Caritas Archidiecezji Łódzkiej uczestnicy seminarium mieli okazję zapoznać się z charakterystyką terminu *opieka paliatywna*, jej faktycznymi celami i zadaniami oraz środkami. Jak się okazuje, bezpłatną opieką paliatywną nie są objęci pacjenci z chorobami o tępiennymi. W wystąpieniu podane zostały także założenia, cele oraz zakres działań Domowego Hospicjum Caritas, którego pomoc nie ogranicza się jedynie do działań medycznych, ale stanowi realne wsparcie dla chorych i ich opiekunów. Jako ostatnie w tej sesji głos zabrały mgr Agata Deszyńska-Susik i mgr Danuta Sażyn z Biura Wolontariatu Caritas Archidiecezji Łódzkiej, które przybliżyły zakres działań i formy pomocy wolontaryjnej dla osób starszych udzielanej przez Caritas. Wolontariusze przechodzą szkolenie z zakresu praw i obowiązków oraz specyfiki pracy z seniorami.

Na zakończenie przeprowadzono dyskusję dotyczącą problematyki objętej zakresem tematycznym Seminarium. Ukazane zostały zaniedbania w relacjach rodzinnych i duchowych fundamentalnych dla człowieczeństwa. W podsumowaniu prof. Elżbieta Dubas podziękowała wszystkim za uczestnictwo w Seminarium, które w umiejętny sposób połączyło zmagania teoretyków i praktyków zajmujących się zagadnieniem instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego wspierania osób starszych wymagających opieki.